

Podporné metódy operatívno-pátracej činnosti – možnosti ich využitia

Anotácia: Autor v odbornom článku charakterizuje prístupy, ktoré je vhodné akceptovať pri explanácii metód operatívno-pátracej činnosti. Svoju pozornosť orientuje konkrétne na vymedzenie klasifikačnej charakteristiky podporných metód OPČ, ktorú je možné využiť nielen pri právnej regulácii OPČ, ale aj pri zdôvodňovaní potreby rozvoja tejto špecifickej policajnej činnosti.

Kľúčové slová: operatívno-pátracia činnosť, metóda, metódy OPČ, podporné metódy.

Úvod

Metóda je v najširšom zmysle slova určitý postup, cesta, spôsob, pomocou ktorého človek niečo poznáva, niečo dosiahne alebo vyrobí.¹

V procese realizácie operatívno-pátracej činnosti (ďalej len OPČ) sú v policajnej praxi využívané rôzne metódy (*získavania, zisťovania, odhaľovania, skúmania, identifikovania a hodnotenia informácií...*). Účelom ich aplikácie je poznanie objektov materiálneho alebo sociálneho charakteru a vytvorenie predpokladov na ovplyvnenie ich správania.² Aj napriek tomu, že zložitost' týchto metód je rôzna, všeobecne je možné povedať, že spravidla ide o metódy vyznačujúce sa vysokým stupňom komplexnosti.

Akceptujúc uvedené, **metódy OPČ môžeme charakterizovať ako systém metodických, taktických a technických postupov, prostriedkov a operácií. V praxi sú v nich integrované poznatky získané postupmi, prostriedkami a operáciami, ktoré boli využité pri účelovom poznávaní konkrétnych objektov.** Vo vzťahu k tejto charakteristike je možné uviesť, že integrovanie týchto komponentov v metóde do jednotného celku nie je ľubovoľné. Je podmienené zhodnosťou spoločného cieľa, úloh a špecifických opatrení a úkonov, v ktorých sa realizuje táto špecifická policajná činnosť a policajné konanie.

V kontexte tejto charakteristiky systém krokov v obsahu metód OPČ je konštruovaný účelovo vytvorenými **postupmi**, ktorými sú poznávané relevantné skutočnosti v procesoch tejto špecifickej činnosti. **Postup** chápeme ako určitý návod na racionálny a efektívny spôsob činnosti v konkrétnych podmienkach využívania určitej metódy. V praktickom živote, ale aj v odborných kruhoch sa pojem **technika** (techniky postupu) vníma ako variantné spôsoby integrovania určitých krokov (operácií) vnútri samotnej metódy. Za **prostriedok** považujeme subjekt alebo určitý prístroj, nástroj, zariadenie alebo iný (najmä) technický fenomén, ktorým je možné zvýšiť úroveň schopností a možností subjektov v procese poznávania. Je nutný na použitie danej metódy. **Operácia** má však, v porovnaní s vyššie uvedeným, zložitejšiu povahu. Ide o konkrétnym spôsobom usporiadaný systém postupov, prostriedkov a činností spojený s priebežným cieľom aplikácie príslušnej metódy.³

Na základe výsledkov výkladovej analýzy aplikovaných metód OPČ v praxi sme dospeli k záveru, že významný vplyv na obsah metódy ako celku (*alebo jej etáp*) a jej štrukturalizáciu má rozvoj interdisciplinárneho poznania. Toto poznanie je vo vhodnej podobe implementované do danej štruktúry metódy (*napríklad v súčasnosti to platí pre vedné disciplíny – informatika, kriminalistika, psychológia a iné*). Ukazuje sa, že uvedené prístupy sú osobitne významné pre samotný rozvoj OPČ. Je to z dôvodu, že z tohto poznania, ako aj zo systematickej analýzy praxe sú do OPČ zavádzané jednotlivé postupy alebo ich skupiny. Tie sa týkajú buď už existujúcich metód, alebo cielene prerastajú do tvorby nových metód v ich

¹ <http://slovník.azet.sk/synonyma/?q=met%C3%B3da>.

² Len okrajovo sa pri plnení úloh v systéme tejto špecifickej činnosti využívajú aj iné ako poznávacie metódy.

³ LISOŇ, M., ZAVALIDROGA, Š. *Metódy operatívnej činnosti polície*. In Policajná teória a prax. roč. 14, č. 4/2006. s. 17 – 34.

systéme. Z pragmatického hľadiska príslušníci polície pri tejto činnosti akceptujú aplikačný význam metód OPČ.

Aplikácia určitej metódy v účelovo realizovaných procesoch OPČ závisí od toho, do akej miery jej obsah zodpovedá sledovaným zámerom, pretože otázky „čo skúmať“ a „prečo skúmať“ sú neoddeliteľné od otázky „ako skúmať“, teda akú metódu použiť.⁴ Vo vzťahu k týmto skutočnostiam je vhodné zdôrazniť, že aplikácia metód OPČ je spojená s vážnymi spoločenskými dôsledkami. Z týchto dôvodov metódy OPČ musia spĺňať celý rad náročných požiadaviek. Akékoľvek pochybenie, hoci aj len v jednej z nich, sa môže negatívne prejaviť v akceptácii dosiahnutého informačného výstupu. Z hľadiska ich štrukturalizácie niektoré požiadavky kladené na metódy aplikované v účelovej realizácii OPČ majú všeobecný metodologický charakter. Sú platné aj pre metódy využívané v iných oblastiach ľudskej poznávacej činnosti. Niektoré sú špecifické a vyplývajú z osobitostí OPČ a podmienok (*situácií*), v ktorých je účelovo realizovaná.

Teória OPČ prvú skupinu týchto požiadaviek interdisciplinárne preberá, pretože sú charakterizované vo všeobecnej metodológii poznávania. Osobitne však skúma a vysvetľuje metódy (*napríklad požiadavky*), ktoré majú vo vzťahu k realizácii OPČ špecifický charakter. Pozitívne je, že akceptáciou identity týchto požiadaviek boli a sú nachádzané nové postupy pri dosahovaní konkrétnych cieľov (*funkcie poznávania*). Tieto metódy vznikli (*a vznikajú*) v procesoch realizácie tejto špecifickej policajnej činnosti a prispievajú k ich konkretizácii. Pre túto činnosť sú typické a aj najfrekvencovanejšie využívané práve pri plnení úloh v rámci účelovo realizovaných procesov OPČ. V inštrumentáriu teórie OPČ tvoria relatívne samostatnú metodologickú kategóriu. Štruktúru tejto kategórie tvoria metódy OPČ, ktoré môžeme z ich aplikačného hľadiska klasifikovať na:

- podporné metódy,
- systémové (*štruktúrované*) metódy.

Celkom prirodzene sa táto štruktúrna klasifikácia metód OPČ nemôže považovať za komplexnú a uzavretú. Ani uvádzanie jednotlivých metód na príslušných pozíciách v základnej štruktúre tejto klasifikácie nemá prioritnú povahu ani iný logický aspekt. Ich zaradenie a povaha má výslovne praktickú povahu. V tomto kontexte je potrebné aj každú z uvedených metód považovať v systéme ich aplikačnej potreby za samostatný poznávací prvok – fenomén, vždy s ohľadom na ciele, účelnosť jeho použitia, výsledky vyhodnotenia operatívnej situácie a pod. V teórii OPČ tvorba a aktualizácia metód vychádza predovšetkým z osobitosti procesu účelového poznávania konkrétnych objektov, napríklad kriminálnych aktivít a zákonitostí ich determinácie a opakovateľnosti tak, ako bolo už uvedené.

Spoločným znakom podporných metód OPČ je ich všestranné využitie, a to tak z hľadiska subjektov poznávania, ako aj ich cieľovej fragmentárnej aplikácie pri plnení stanovených úloh. V účelovo realizovaných procesoch OPČ tieto znaky pri aplikácii vykazujú najmä tieto metódy:

- operatívne vyhľadávanie,
- operatívne vytážovanie osôb (*výsluch*),
- operatívna prehliadka,
- operatívna policajná rekognoskácia,
- operatívne objasňovanie a preverovanie.

Druhú skupinu špecifických metód OPČ tvoria tzv. **systémové (*štruktúrované*) metódy**, t. j. metódy tvorby a využívania určitých zoskupení systémov. Zoskupenia systémov vytvárajú hierarchicky (*štruktúrne*) usporiadané prvky plánovania a realizácie úkonov,

⁴ LISIŇ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. s. 138.

napríklad v súvislosti s použitím konkrétnych prostriedkov a pod. V účelovo realizovaných procesoch OPČ tieto znaky vykazujú najmä:

- modelovanie,
- verzie,
- previerka alibi,
- kriminálna analýza,
- operatívna identifikácia.

Systémové metódy chápeme ako metódy voľby a získania východiskovej informácie nevyhnutnej na vytvorenie štruktúry, určenia spôsobu rozvíjania štruktúry a spôsobu jej využívania v realizovaných procesoch OPČ. Zdroje východiskových informácií sú výsledkom analýz situácií, potrieb, cieľov, ktoré môžu byť dosiahnuté realizáciou OPČ (*samotnými postupmi pri dosahovaní stanovených cieľov*).⁵

1 Podporné metódy OPČ – všeobecná charakteristika

Kompetentní príslušníci polície (*operatívni príslušníci polície, realizujúci príslušníci*) môžu aplikovať samostatne podporné metódy OPČ z hľadiska dosahovania konkrétneho cieľa. Aplikácia podporných metód nie je nevyhnutne spájaná s osobitnými právnymi, personálnymi a logistickými požiadavkami. Dosiahnuté výstupy z ich aplikácie tvoria predovšetkým informačnú bázu potrebnú na vytváranie logistiky pre účelovú realizáciu OPČ a jej systémových metód (*informačné siete, informačná kapacita, rozhodovanie o riadení procesov OPČ a pod.*).

Na základe analýzy postupov, ktoré príslušníci polície realizujú pri poznávaní v účelovo realizovaných procesoch OPČ, sme dospeli k záveru, že **charakteristickými funkčnými vlastnosťami (podstatnými črtami) podporných metód OPČ sú cieľavedomosť, ich osobná realizácia a využitie a ich fragmentárny charakter.**

Cieľavedomosť aplikácie podporných metód OPČ je určená informačnou potrebou a systémovým plnením delegovaných úloh. V najvšeobecnejšom zmysle slova je podstata cieľavedomej aplikácie podporných metód odvodená od účelovej realizácie procesov OPČ a plnenia úloh v konkrétnej situácii. Interpretácia cieľov je vymedzená buď v ustanovení právnej normy, alebo ju možno zdôvodniť analógiou a inými formami výkladu z právnej normy. **Úloha** – jej zadanie je určené pre konkrétne orgány, ktorými sú realizátori účelovo realizovaných procesov OPČ. Všeobecné zadanie úlohy je rámcovo vymedzené v právnych normách upravujúcich systémovú realizáciu procesov OPČ.

Prax potvrdzuje, že špecifické nároky kladené na plnenie úloh a širokospektrálny charakter procesov OPČ vyvolávajú potrebu cieľavedomej profesionálnej špecializácie (*účelová diverzifikácia*) ich realizátorov. Tú určuje predovšetkým operatívna situácia, ktorá vyplýva nielen z podmienok, príčin a okolností, ktoré pôsobia v určitom mieste a čase, ale aj zo samotného poznávaného objektu (*napríklad trestný čin určitého druhu kriminality*).

Osobné aplikovanie a využitie je ďalšou charakteristickou črtou podporných metód OPČ. Operatívni príslušníci polície v účelovo realizovaných procesoch ich aplikáciou priamo poznávajú skutočnosti bez ďalších medzistupňov. Takto nadobudnuté poznanie využívajú pri operatívnom prijímaní adekvátnych rozhodnutí. Táto skutočnosť dostatočne zvyrazňuje výhody tohto nenáročného postupu pri plnení úloh v systémovej realizácii procesov OPČ (*foriem OPČ*). Bez nároku na úplnosť je možné medzi tieto výhody zaradiť rýchlosť spojenú so zmocnením sa relevantných informácií, ich spracovaním a operatívnym využitím.

S tým súvisí aj možnosť okamžitého využitia nadobudnutého poznania, a to prípadne aj bez ďalšieho preverovania (*vierohodnosť*). Z praktických skúseností je zrejmé, že

⁵ LISIŇ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. s. 139.

realizujúci príslušníci pri dobrej znalosti operatívnej situácie dokážu najlepšie ohodnotiť a dať do vzájomných súvislostí informácie už v okamihu ich získania. Na mieste ich získania oddeľujú podstatné informácie od nepodstatných a účelne zameriavajú svoju ďalšiu poznávaciu aktivitu. Ide teda o efektívny spôsob získavania kvalitných a komplexných informácií.

Operatívni príslušníci polície aplikáciou podporných metód OPČ získavajú relevantné poznanie, ktoré charakterizuje status quo (*z pohľadu plnenia úloh v procesoch OPČ vyhľadávajú a pozorujú záujmové subjekty alebo objekty a pod.*). Môžu ho porovnávať s už predtým získaným poznaním. Touto komparáciou vyvodzujú závery a v prípade potreby i operatívne rozhodnutia, na základe ktorých realizujú potrebné opatrenia (*preventívneho, resp. represívneho charakteru*) v konkrétnom priestore a čase. Niet pochyb, že využitím tejto možnosti vytvárajú predpoklady na zvýšenie účinnosti a efektivity účelovo realizovaných procesov OPČ (*podpora pri realizácii foriem OPČ*).

Fragmentárny charakter aplikácie podporných metód OPČ vyplýva z toho, že realizátori pri ich aplikácii môžu využívať aj iné metódy a prostriedky poznávania. Limity pri ich využívaní vyplývajú z právnej regulácie procesov OPČ, ako aj operatívnej a kreatívnej schopnosti týchto subjektov nachádzať riešenia, rešpektujúc stanovené kritériá účinnosti a efektivity tejto špecifickej poznávacej činnosti.⁶

2 Základné predpoklady využitia podporných metód OPČ

Z charakteristík podporných metód OPČ je zrejmé, že operatívni príslušníci polície ich aplikujú pri každodennom riešení úloh v rôznych kriminálno-policajných situáciách. Tieto skutočnosti potvrdzujú, že aj napriek značnej jednoduchosti je ich aplikovanie spojené s celým radom predpokladov (*podmienok*), ktoré musia realizátori identifikovať a vytvárať. Z hľadiska sledovaných cieľov medzi najvýznamnejšie možno zaradiť:

1. **cieľavedomú a systematickú prácu s operatívnou situáciou** – *predovšetkým permanentný rozvoj dispozície jeho osobného a miestneho poznania,*
2. **odbornú profesionálnu vyspelosť realizátorov** – *predovšetkým schopnosť iniciatívne vyhľadávať fakty (informácie), správne ich interpretovať, identifikovať a využiť pri rozhodovaní,*
3. **komunikáciu s verejnosťou (občanom) a kriminálnym prostredím** – *predovšetkým schopnosť získať občana pre plnenie úloh na úseku kontroly kriminality.*

Z empirického poznania vyplýva, že tieto predpoklady majú pre policajné činnosti všeobecnú akceptovateľnosť. V zjednodušenom vyjadrení – pre policajnú prax majú axiomatickú platnosť. K objektivizácii uvedeného konštatovania k ich funkčným charakteristikám uvádzame tento komentár:

Ad 1.) Z praxe je zrejmé, že **rozvoj dispozície miestnej a osobnej znalosti výrazne ovplyvňuje úspešnú aplikáciu podporných metód a následnú činnosť realizátorov procesov OPČ**, ak:

- miestna a osobná znalosť v praxi tvorí potrebnú informačnú bázu pre úspešné plnenie stanovených úloh,
- kategória osobná a miestna znalosť je vnímaná ako neukončené poznávanie, v priebehu ktorého realizátori kontinuálne získavajú informácie k osobám a objektom, ktoré sú objektom ich služobného (*profesionálneho – operatívneho*) záujmu,

⁶ LISONĽ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. s. 142.

- objektom osobnej znalosti je neukončené poznávanie, získavanie potrebných informácií k záujmovým osobám (*napríklad identita ich kriminálnej kariéry*); záujmové osoby sú analogickým výkladom právnej regulácie OPČ vymedzené konkrétnymi kritériami (*občan, manažér policajnej organizácie...*), obeť trestných činov (*poškodení, potenciálne*), potenciálni spolupracovníci (*informátori, konzultanti*), subjekty trestných činov (*osoby s kriminálnou minulosťou, potenciálni páchatelia*), obeť (*potenciálne*) a iní;
- predmetom osobnej znalosti sú informácie, ktoré je možné využiť pri určovaní identity charakteristík konkrétnych subjektov, a to vo vzťahu k účelovej realizácii OPČ (*ich charakterové vlastnosti, kriminálna minulosť, skúsenosť, spôsob správania sa pred spáchaním trestného činu, v priebehu páchania a po jeho spáchaní, ďalej styky, kontakty, majetkové pomery, vzťah k polícii*) atď.

Uvedené charakteristiky osobnej znalosti je možné aplikovať aj na tzv. miestnu znalosť. V danom prípade táto entita predstavuje predovšetkým geografické a demografické charakteristiky prostredia, ktoré je potrebné akceptovať pri plnení úloh v systémovej realizácii procesov OPČ. Predmetom miestnej znalosti je najmä poznávanie spôsobov páchania trestných činov, ktoré môžu byť spáchané v určitom priestore, objekte, na konkrétnych miestach, za určitých okolností a pod.

Prax potvrdzuje, že **osobná a miestna znalosť je pri komplexnom riešení úloh na úseku realizácie OPČ prínosom (pridaná hodnota)**. Komplexný obsah tohto poznania tvorí východiskovú bázu riešenia úloh aj v budúcnosti; napríklad pri identifikácii indícií (*indikátorov, signálov*), na základe ktorých príslušníci polície môžu usúdiť, že sa pripravuje, pácha, alebo už bol spáchaný trestný čin. Okrem uvedeného táto dispozícia poznania umožňuje realizovať celý rad preventívnych aktivít na úseku zabezpečovania kontroly kriminality (*predovšetkým definovať potrebu a obsahové zameranie*). Pri zdôvodňovaní týchto skutočností je možné uviesť, že okolnosti, ktoré umožňujú alebo uľahčujú páchanie trestnej činnosti, ich subjekt často integruje do samotného spôsobu ich páchania. Často práve tieto prvky výrazne ovplyvňujú samotné trvanie latencie trestných činov, sťažujú usvedčenie ich páchatel'ov a pod. Z toho dôvodu je potrebné zabezpečovať neustály rozvoj dispozície osobnej a miestnej znalosti. Výrazným predpokladom jej rozvoja je analýza registrovaných trestných činov (*úspešne aj neúspešne riešených*) a postupov pri ich odhaľovaní a objasňovaní. Pri získavaní osobnej a miestnej znalosti sú príslušníci polície povinní zamerať pozornosť na poznávanie samotného páchatel'a, jeho interakcie s okolím (*jeho spoločenská a kriminálna akceptovateľnosť, kvalita, skúsenosť, služobné a súkromné vzťahy a pod.*) a tiež s príslušníkmi polície a pod.

Ad 2.) **Odborná profesionálna vyspelosť príslušníkov polície** – vypestovaný pocit zodpovednosti, cit pre detail, osobná motivácia a profesionálna zdatnosť sú ďalšie požiadavky, ktoré sú povinní realizátori akceptovať pri aplikovaní podporných metód OPČ.

V danej súvislosti je možné dodať, že úroveň profesionálnej zdatnosti operatívnych príslušníkov polície je kontrolovateľná aj prostredníctvom ich praktickej komunikácie pri kontakte s občanom. Z analýzy realizácie procesov OPČ vyplýva, že príslušníci polície nedokážu bez pomoci občana účinne a efektívne plniť stanoveného úlohy. Príslušníci polície sú povinní permanentne získavať občana pre aktívnu spoluúčasť pri plnení úloh spojených s kontrolou kriminality a pod.⁷

⁷ Občana je potrebné získať nielen pre plnenie úloh, ktoré stoja pred realizátormi OPČ, ale aj pred celou policajnou organizáciou. Týka sa to predovšetkým služieb poriadkovej, dopravnej a hraničnej polície, ktoré sú v priamom kontakte s občanom. Príslušníci uvedených služieb na základe osobnej a miestnej znalosti musia byť schopní získať informácie od občanov a utajiť zdroj informácií. Musia jednoznačne vedieť, koho v služobnom

Ad 3.) Najvhodnejšie, ale zároveň aj najzložitejšie je **získať občana pre aktívnu kooperáciu so zložkou polície**. Základným predpokladom na jeho získanie, resp. na plnenie týchto úloh, je obnovenie jeho dôvery k polícii a jej jednotlivým príslušníkom. Pri hľadaní odpovedí na otázku „*Ako v danom prípade postupovať, ako dosiahnuť potrebnú dôveru zo strany občana?*“ je nutné identifikovať existujúci stav.

Optimalizácia vzťahov s verejnosťou (*občanmi*) je nevyhnutnou podmienkou úspešného plnenia sociálnej funkcie OPČ v demokratickom právnom štáte (*dôsledok*). Nie je však jedinou podmienkou. Ak nebudú operatívni príslušníci polície pripravení na plnenie delegovaných úloh a dostatočne vybavení potrebnou technikou, ak nebude polícia dostatočne personálne zabezpečená, ak bude existovať „*právny chaos*“, ak bude pojem „*schopný podnikateľ*“ vnímaný v zmysle „*schopný všetkého*“, dôveru občanov voči štátu a voči polícii nie je možné dosiahnuť.

Z praktického poznania okrem iného vyplýva, že občana treba konkrétne a pravdivo informovať o situácii v oblasti páchania trestnej činnosti a podľa možnosti ho oboznamovať s problémami a rizikami, ktoré sa vyskytujú pri plnení úloh súvisiacich s realizáciou OPČ (*kontroly kriminality*). Pri poskytovaní týchto informácií je potrebné vyvarovať sa bulvárnej reklamy, resp. určitého zveličovania alebo zľahčovania situácie. Nie je vhodné, aby bol občan informovaný prostredníctvom jemu nezrozumiteľných štatistických ukazovateľov (*hodnotiace kritériá*), ktoré sú mnohokrát relatívne, nevystihujú danú situáciu a pod.

Každá požiadavka zo strany občana, ktorá je adresná a adekvátne z hľadiska služobnej kompetencie, musí byť príslušníkmi polície splnená. Ak nie je možné splniť jeho požiadavky, sú povinní občana informovať, prečo k splneniu nedošlo.

Odborná erudícia a etika pri kontakte príslušníkov polície s občanom musí byť samozrejmosťou. Dôveru je možné získať nekompromisným, cieľavedomým a aktívnym prístupom k plneniu úloh, ktoré stoja pred realizátormi OPČ, za prísneho dodržiavania platných zákonných noriem a etických princípov (*nielen regulujúcich účelovo realizované procesy OPČ*). Je potrebné presvedčiť občana, že realizujúca zložka polície a jej konkrétny príslušník plní úlohy v prospech spoločnosti, nie pre úzko ohraničenú skupinu ľudí, resp. v prospech seba.⁸

3 Možnosti využitia podporných metód OPČ

Z poznania, ktoré sme získali osobným pozorovaním v policajnej praxi, sme dospeli k záveru, že aplikačná pozícia podporných metód v systémovej realizácii procesov OPČ vyplýva najmä z:

- ✓ bezprostredného spojenia príslušníkov polície s verejnosťou ako zdrojom aktuálnych informácií, resp. kooperujúcimi osobami (*kvantifikácia potenciálnych osôb konajúcich v prospech polície*),
- ✓ spravodajskej a operatívnej využiteľnosti, zbavenia sa formalít a z možnosti vyťažiť akékoľvek informačné siete (*zdroje*), pokiaľ sú nositeľom relevantných informácií,
- ✓ širokospektrálneho rozsahu možností, ktoré sú späté s predpokladaným a dosiahnutým výstupom z týchto metód,
- ✓ nízkej úrovne náročnosti, ich zabezpečenie nie je spájané s ďalšími silami či prostriedkami,
- ✓ následných možností využitia dosiahnutých informačných výstupov.

obvode môžu požiadať o potrebnú pomoc. Pri tejto činnosti nie je potrebné, aby bola dodržiavaná presne definovaná systematická práca. Príslušníci uvedených služieb musia poznať postup, ako s informáciami získanými od občanov nakladať, t. j. výkon hlásnej služby, resp. ich osobné využitie na služobné účely.

⁸ LISON, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. s. 143 – 144.

Z tohto neukončeného výpočtu základných predpokladov na úspešnú aplikáciu podporných metód OPČ vyplýva, že pri vytváraní týchto predpokladov musia byť aktívni všetci realizátori tejto významnej špecifickej policajnej činnosti. Žiaľ, ani napriek možnému širokospektrálnemu využitiu význam podporných metód OPČ nie je v policajnej praxi zo strany kompetentných príslušníkov polície docenený. Je to evidentné predovšetkým v ich prístupe k plneniu delegovaných úloh (*rutinérstvo, absencia prípravy, nedefinovanie potreby a cieľov, živelnosť, náhodnosť pri aplikácii metód a pod.*).

Zovšeobecnením praktického poznania je možné aplikačné možnosti podporných metód OPČ charakterizovať prostredníctvom funkcií tejto špecifickej činnosti. Príslušníci polície aplikáciou podporných metód cieľavedome a systémovo vytvárajú bázu poznania o príčinách, podmienkach a okolnostiach kriminálnych aktivít, o charakterových vlastnostiach páchatel'ov, ale aj o zamýšľanej, pripravovanej trestnej činnosti. Uvedené poznanie, v mnohých prípadoch operatívne, využívajú pri realizovaní adekvátnych preventívnych opatrení (vo forme preventívnych procesov).⁹

Záver – návrhy do diskusie

V súlade s potrebami praxe (*osobitne policajnej*) je nutné zabezpečiť rozvoj OPČ. Pri plnení tohto cieľa musí pomáhať teória – osobitne teória spracovaná k tejto špecifickej policajnej činnosti. Rešpektujúc spoločenskú realitu, zdá sa, že jedným z riešení, ktoré podporuje tento rozvoj, je implementovanie nových (*praxou overených*) postupov. Z toho vyplýva, že ten, ktorý rozhoduje a v určitom zmysle slova determinuje rozvoj OPČ, je konkrétny príslušník polície – realizátor OPČ. Ten, reagujúc na vzniknutú a vznikajúcu operatívnu situáciu (*v súlade s definovanými kompetenciami*), je povinný nachádzať riešenia. To znamená voliť vhodné postupy, rešpektujúc zásady účinnosti a efektivity pri aplikácii kompetencií smerujúcich k dosiahnutiu očakávaných cieľov.

Slovenská republika je právny štát, preto zavádzanie metód OPČ do jej právneho poriadku korešponduje (*analógiou*) s delegovanými kompetenciami príslušných orgánov realizujúcich OPČ (*príslušníci PZ, ZVJS, KÚ FS*). Okrem iného len tieto orgány sú oprávnené pri plnení svojich úloh využívať prostriedky OPČ. Je predpoklad, že ich využívaním dosiahnu vyššiu úroveň možnosti a schopnosti realizovať účelovú poznávaciu činnosť. To znamená, že vymedzovanie právnej regulácie metód OPČ je nutné spájať s charakteristikou OPČ vymedzenou právnymi normami (*zákony*). V týchto intenciách sú rešpektované základné zásady a prístupy legislatívnej tvorby. Ustanovenia zákona musia byť účelovo, lakonicky, avšak komplexne a cieľavedome formulované. Aj preto sú v súčasných platných a účinných všeobecne záväzných právnych predpisoch (*napríklad zákon č. 171/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov*) taxatívne uvedené prostriedky OPČ a vymedzené podmienky ich využívania. Ďalšie realizačné kategórie sú charakterizované v podzákonných právnych normách (*napr. nariadenia MV SR*). V súlade s našimi názormi je to pragmatický prístup zákonodarcu, ktorý rešpektuje potreby:

- ✓ rozvoja OPČ,
- ✓ utajenia špecifických postupov v izolovanej a systémovej realizácii OPČ,
- ✓ operatívnosti, flexibility a inovácie pri plnení úloh osobitne pri odhaľovaní a vyšetrovaní trestných činov.

V konkrétnej syntéze týmito skutočnosťami zdôrazňujeme, že právna regulácia metód OPČ je vytváraná pri rešpektovaní zásady prípustnosti a pri zachovávaní princípov a funkcií právneho štátu.

⁹ LISOŇ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. s. 144.

Literatúra

- HOLCR, K., PORADA, V. a kol. *Policajné vedy. Úvod do teórie a metodológie*. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. 242 s. ISBN 978-80-7380-329-2.
- LISOŇ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2012. 212 s. ISBN 978-80-8054-540-6,
- LISOŇ, M. *Odhaľovanie a objasňovanie trestných činov všeobecnej kriminality*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2016. 248 s. ISBN 978-80-8054-673-1,
- LISOŇ, M. *Operatívno-pátracia činnosť. Všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2012. 225 s. ISBN 978-80-8054-541-3.
- LISOŇ, M., ZAVALIDROGA, Š. Metódy operatívnej činnosti polície. In *Policajná teória a prax*. roč. 14, č. 4/2006. s. 17 – 34.
- METEŇKO, J., STIERANKA, J. *Riadenie operatívnych činností I*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2003. s. 23. ISBN 80-8054-283-X.

Keywords: operative and searching activity, method, techniques of the operative and searching activity, supporting methods

Summary

A need to develop the operative and searching activity is determined by practice. In the article, the author emphasizes the fact that the saturation of the need must be supported by theory – more specifically, theory related to this specific police activity. Through respecting social reality, it seems that one of the solutions supporting this development is the implementation of new (practice-proven) procedures. By means of the analysis of the mentioned issue, it is possible for the performer of the operative and searching activity to identify its subjects. In response to the emerged as well as emerging situation (in accordance with defined competencies), the subjects are obliged to find operational and innovative solutions. As the author states, it means choosing appropriate procedures, respecting principles of efficiency and effectiveness in applying the procedures to achieve the desired goals.

*JUDr. Adrián Vaško
Katedra kriminálnej polície
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
externý doktorand na Fakulte práva
Paneurópskej vysokej školy v Bratislave
e-mail: adrián.vaško@minv.sk*

Recenzent: prof. Ing. Miroslav Lisoň, PhD.